

Sisäministeriö

Rajavartiolaitoksen esikunta

Puhelinvaihte +358 295 420 000

rajavartiolaitos@raja.fi

PL 3 / PO Box 3 – Vilhonvuorenkatu 6

EVAKUOINTIKESKUKSEN PERUSTAMINEN

I. ASIAAN LIITTYVIÄ MÄÄRITELMIÄ

Aluksen evakuoinnilla tarkoitetaan aluksen päällikön käskystä tapahtuvaa ja/tai miehistön ohjaamaa ihmisten siirtymistä hädässä olevasta tai vaurioituneesta aluksesta turvaan pelastusveneisiin tai -lauttoihin tai aluksen kokoamisasemalle siirrettäväksi edelleen muihin aluksiin, helikoptereihin tai vastaaviin muihin pelastustoimiin osallistuviin kulkuvälineisiin. Joissain tapauksissa evakuointi voi tapahtua esimerkiksi saaren rantaan tai kantavalle jälle.

Aluksen evakuointia seuraa yleisesti evakuoitujen ja pelastettujen henkilöiden kuljettaminen ”rantaan”. Siinä evakuoidut henkilöt kuljetetaan turvalliseen paikkaan, jonka lisäksi heille annetaan tarpeellinen ensihoito. Tämä on osa meripelastustoimintaa ja siten myös viranomaisjohtoista.

Hallitsematon tai ohjaamaton onnettomuusalukselta poistuminen on yleisesti ottaen ”omaehtoista” pelastautumista.

Mikäli onnettomuudessa ollut alus kuljettaa mukana olleet ihmiset itse rantaan, tämä on kuljettamista.

Evakuointikeskuksen perustamisesta on laadittu ohje Sosiaali- ja terveysministeriön toimesta vuonna 2015. Lisäksi Suuronnettomuusopas vuodelta 2014 käsittelee myös samaa asiaa. Kyseisessä oppaassa paikka, jonne evakuoidut kootaan, on nimetty ”evakuoitujen kokoamiskeskukseksi”. Puhekielessä paikan nimitykseksi on vakiintunut ”evakuointikeskus”. Tässä yhteistoimintasuunnitelmassa paikasta jonne evakuoidut kootaan käytetään nimitystä ”evakuointikeskus”.

Evakuointikeskus koostuu luokittelualueesta sekä järjestely- ja huoltoalueesta. Toiminnot on kuvattu tarkemmin liitteenä olevassa kaaviossa.

Loukkaantuneiden hoitopaikka on osa luokittelualuetta. Loukkaantuneiden hoitopaikalla tarkoitetaan potilasluokittelun (triage) ja ensihoidon toimintoihin varattua aluetta, jonne pelastettujen joukossa olleet loukkaantuneet siirretään tai ohjataan ensihoitotoimenpiteitä varten.

Järjestely- ja huoltoalueelle kuljetetaan tai ohjataan henkilöt, jotka eivät ole loukkaantuneet. Siellä henkilöiden tiedot kirjataan ja heille annetaan tarvittavaa huoltoa sekä hoidetaan kotiuttaminen, tilapäismajoitus tai jatkokuljetukset.

Tukitoimintojen johtoelimen (TUJE) tehtävänä on huolehtia pääasiassa fyysisesti

loukkaantumattomiin ja onnettomuuden uhrien omaisiin kohdentuvista palveluista.

2. YLEISTÄ

Onnettomuuden laajuudesta ja sijainnista riippuen saattaa olla perusteltua perustaa evakuointikeskus, joka voi koostua fyysisesti erillisistä alueista. Evakuointikeskuksen sisältämät toiminnallisuudet on kuvattu luvun lopussa olevassa kuvassa. Evakuointikeskus perustetaan toimintaan osallistuvien tahojen toimesta siten kuin se on erikseen alueellisesti meripelastuslohkoittain sekä vastuuviranomaisten omissa varautumissuunnitelmissa on suunniteltu. Evakuointikeskuksen toimintaan osallistuvat alueellisesti tehdyssä meripelastuslohkojen suunnitelmissa mainitut tahot.

Onnettomuustilanteesta riippuen evakuointikeskuksen luokittelualueelle aluksi kootaan kaikki onnettomuudessa mukana olleet. Tulovaiheessa erotellaan kuitenkin välittömästi toisistaan loukkaantuneet ja vahingoittumattomat matkustajat omille alueilleen, koska näiden henkilöryhmien tarpeet eroavat toisistaan. Loukkaantuneet ohjataan ensihoitopalvelun johtamaan hoitopaikkaan, jossa potilasluokittelun (triage) jälkeen heidän hoitonsa jatkuu ennen kuljetusta sairaalahoitoon (ks. jäljempänä). Loukkaantumattomat matkustajat kootaan tukitoimintojen johtoelimen (TUJE) alaisuudessa toimivalle järjestely- ja huoltoalueelle. Loukkaantuneiden hoitopaikka sekä järjestely- ja huoltoalue saattavat tilanteesta riippuen sijaita samoissa tiloissa tai täysin erillään.

3. EVAKUOINTIKESKUKSEN SIJAINTI JA VAATIMUKSET

Evakuointikeskuksen sijainnille voidaan asettaa useanlaisia vaatimuksia. Tavallisesti kaikki vaatimukset eivät täyty, mutta hyvällä ennakkosuunnittelulla pyritään löytämään parhaat mahdolliset evakuointikeskusten sijaintipaikat. Tämä edellyttää, että ennakkoon on kartoitettu ja suunniteltu riittävä määrä mahdollisia evakuointikeskuksia, joista valitaan onnettomuuskohteen perusteella soveltuvin.

Evakuointikeskuksen sijainnille on tärkeää, että se sijaitsee lähellä onnettomuuskohtetta, mutta on kuitenkin sellaisessa paikassa, josta jatkokuljetusyhteydet hoitolaitoksiin ovat hyvät. Evakuointikeskukseen tulisi voida kuljettaa evakuoitavia ja pelastettavia aluksilla ja helikoptereilla. Lisäksi sinne tulee olla hyvät maantieyhteydet. Evakuointikeskus tulisi myös sijaita sellaisessa paikassa, jonka läheisyydessä miehistön ja kaluston huolto on mahdollista järjestää. Näiden lisäksi evakuointikeskuksen eristäminen ulkopuolisilta on oltava mahdollista kohtuullisen vähäisellä miehistömäärällä. Evakuointikeskuksen on oltava kooltaan ja ominaisuuksiltaan sellainen, että sinne voidaan sijoittaa tilapäisesti satoja ihmisiä, vaikka tarkoitus on, että evakuointikeskuksesta ihmiset kuljetetaan joko hoitolaitoksiin tai muuhun majoituspaikkaan. Tämä edellyttää, että evakuointikeskuksen toimintojen ylläpitäminen, kuten saniteettitilat, lämpö, ilmanvaihto ja puhtaanapito, on järjestetty riittävällä tavalla.

Evakuointikeskuksen sijainnin suunnittelu tehdään alueellisesti sen toimintaan osallistuvien tahojen kesken yhteistyössä. Tärkeää evakuointikeskuksen sijainnille on luonnollisesti se, että eri viranomaiset ja vapaaehtoiset organisaatiot kykenevät nopeasti saamaan tarvittavan henkilöstön paikalle. Tärkeää on myös se, että sen perustamisajasta on realistinen käsitys. Suunnitelmassa on mainittava keskuksen perus-

tamiseen normaalioloissa kuluva aika.

Jokaisesta suunnitellusta evakuointikeskuksesta tulee tehdä kohdekortti, josta selviää mm. seuraavat asiat:

- tilan yleinen kuvaus
- kenen hallinnassa tila on ja kuinka se saadaan käyttöön (ml. mistä avaimet)
- mitä rajoitteita tilan käytössä on
- kuinka monelle ihmiselle se soveltuu
- laiturijärjestelyt ja laskeutumisympäristöt
- tilan eristäminen ulkopuolisilta
- ketkä kokoamiskeskuksessa tulisivat toimimaan (ml. johtosuhteet)
- tilankäytön yleissuunnitelma (ml. työtilavaraukset eri toiminnoille ja liikennejärjestelyt)
- huollolliset kysymykset
- jatkokuljetusten järjestäminen
- omaisten tapaamisen järjestelyt
- osallistuvan henkilöstön hälytysohje

4. EVAKUOINTIKESKUKSEN TOIMIJOIDEN HÄLYTTÄMINEN

Evakuointikeskuksen perustamiskäskyn antaa meripelastusjohtaja, joka valitsee keskuksen sijainnin ja nimeää sille johtavan organisaation alueellisten suunnitelmien mukaisesti. Meripelastuslain 4a §:n mukaan hätäkeskuslaitos osallistuu etsintä- ja pelastusyksiköiden sekä meripelastustoimen tehtäviin osallistuvan henkilöstön hälyttämiseen sen mukaan kuin siitä erikseen sovitaan. Evakuointikeskuksen henkilöstön hälyttäminen tulee huomioida kaikkien toimintaan osallistuvien tahojen omissa toimintasuunnitelmissa ja vasteissa.

5. EVAKUOINTIKESKUKSEN PERUSTAMINEN JA SEN TEHTÄVÄT

5.1. JOHTAMINEN

Evakuointikeskuksen toiminnan johtamisesta sovitaan alueellisesti ja se kirjataan meripelastuslohkojen ja vastuullisten viranomaisten suunnitelmiin. Johtovastuussa tulee huomioida mahdollinen tilanteen pitkittyminen ja mahdollisesti tarvittavat johtovastuun siirrot.

5.2. EVAKUOINTIKESKUKSESSA HUOLEHDITTAAN SEURAAVISTA TEHTÄVISTÄ:

1. Valmistellaan tilat evakuointikeskuksen tehtävien hoitamiseksi
2. Järjestetään yhteys operatiiviseen meripelastustoiminnan johtajaan ja muihin tarpeellisiin tahoihin
3. Avataan yhteysnumerot ja vastataan tiedusteluihin
4. Järjestetään evakuointikeskuksen alueelle ilmakuljetuksia varten riittävät helikopterien laskeutumis- ja odotusalueet
5. Menehtyneitä ja onnettomuudesta selvinneitä ei tule koota samaan tilaan
6. Pidetään yllä yleistä järjestystä ja turvallisuutta
7. Perustetaan TUJE

5.3. LUOKITTELUALUEELLA HUOLEHDITTAAN SEURAAVISTA TEHTÄVISTÄ

8. Vastaanotetaan ja siirretään evakuoit-
dut kuljetusvälineistä suojatiloihin

9. Huolehditaan ilman huoltajaa olevista lapsista
10. Erotetaan hoitoa tarvitsevat henkilöt loukkaantumattomista
11. Siirretään hoitoa tarvitsevat henkilöt loukkaantuneiden hoitopaikkaan
12. Loukkaantumattomat henkilöt ohjataan järjestely- ja huoltoalueelle

5.4. JÄRJESTELY- JA HUOLTOALUEELLA HUOLEHDITAA SEURAAVISTA TEHTÄVISTÄ

13. Huolehditaan ilman huoltajaa olevista lapsista
14. Kerätään ja rekisteröidään evakouiduilta
  - henkilötiedot,
  - osoitteet,
  - tiedot mahdollisista kanssamatkustajista, omaisista sekä tiedot lähimmästä omaisesta tai yhteyshenkilöstä, jolle onnettomuudesta voidaan tarvittaessa ilmoittaa
15. Järjestetään tarvittava tulkkaus
16. Annetaan järjestely- ja hoitoalueella vaadittavat yksilöintitunnukset ja kulkukortit
17. Tarkistetaan henkilöiden kunto, jossa todetaan mahdollisesti tarvittavat terveydenhuollon palvelutarpeet (esim. säännöllinen lääkitys)
18. Järjestetään psykososiaalinen tuki
19. Järjestetään yhteydet omaisiin (sis. myös puhelin- ja, internet yhteyksiä sekä mobiililaitteiden latausmahdollisuudet)
20. Ruokahuolto ja tarvittaessa vaadetaan evakouidut
21. Järjestetään kuljetus evakuointikeskuksesta majoituspaikkaan tai jatko-yhteydet

Evakuointikeskus toimii samalla usein myös onnettomuusalueen henkilöstön, materiaalin, ja kuljetusten huoltoetappina ja välivarastointipaikkana.

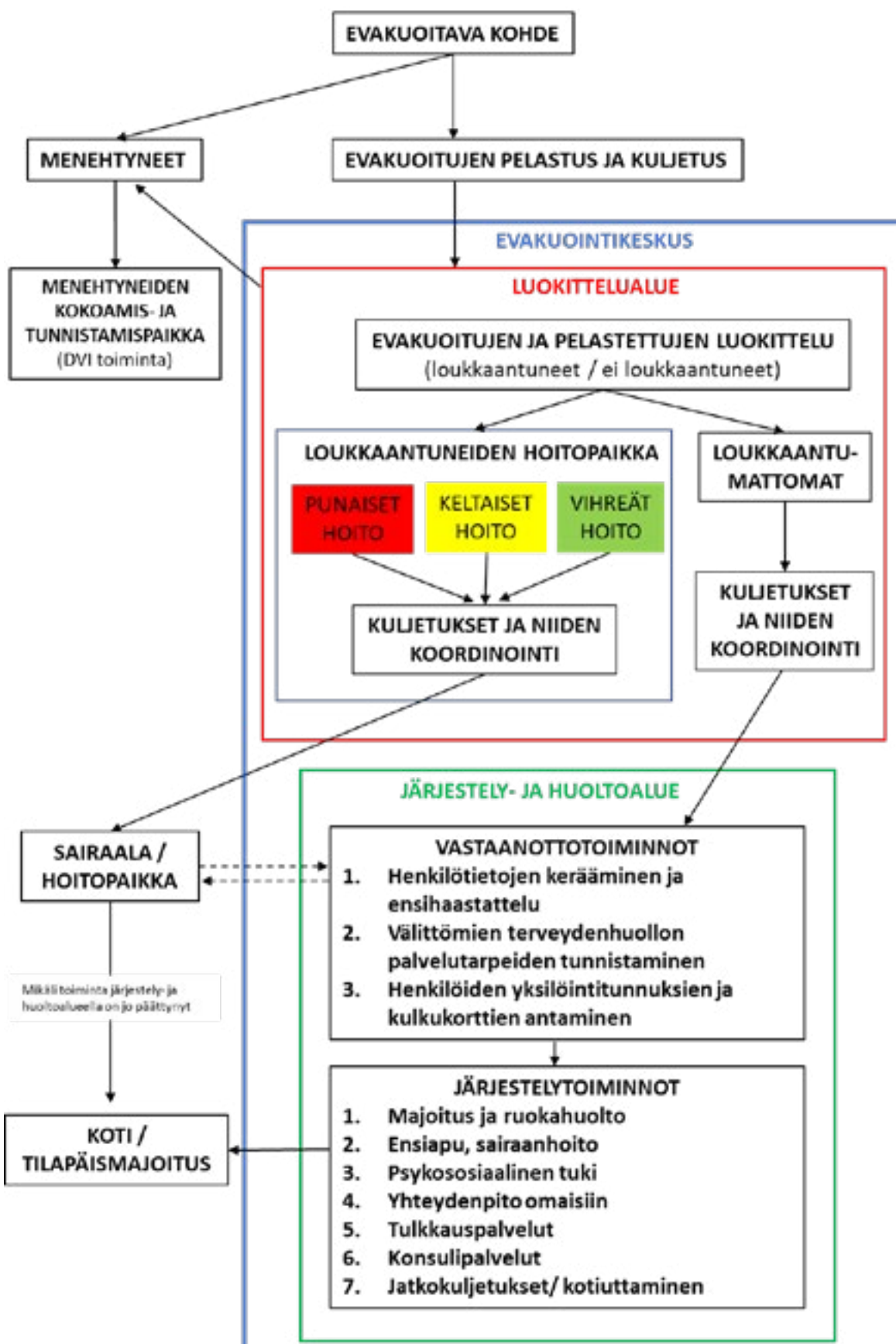
Evakuointikeskuksen toimintaan osallistuvat tahot suunnittelevat tarkemmin edellä mainittujen tehtävien järjestämisen alueellisesti ja kirjaavat valmisteluiden järjestelyvastuut eri toimialojen varautumissuunnitelmiin. Alueellisessa ja paikallisessa suunnittelmissa evakuointikeskusten perustamiseen on tärkeää kirjata selkeästi tehtävät, joihin Punainen Risti ja Vapepajärjestöverkosto ylläpitävät valmiutta sekä sopia harjoitustoiminnasta ja hälyttämisestä. Suomen Punaisen Ristin ja Vapepan käytöstä merellisissä onnettomuuksissa todetaan tarkemmin omassa osiossaan MoMeVa:ssa.

Alla oleva vastuujaoittelu ei ole sitova, vaan se on tarkoitettu helpottamaan alueellista varautumista ja on ohjeellinen.

- **Pelastusviranomaisen** vastaa kohdasta 2
- **Poliisi** vastaa kohdista 6, 14 ja 16
- **Terveysviranomaisen** vastaa kohdista 9, 10, 11, 12 ja 17
- **Sosiaaliviranomaisen** vastaa kohdista 9, 13, 18, 19, 20 ja 21
- **Rajavartiolaitos** asettaa kohtaan 2 liittyen lisäksi yhteyshenkilön evakuointikeskukseen
- Kohdista 1, 3, 4, 5, 7, 8 ja 15 vastaavat evakuointikeskuksessa toimivat tahot erikseen suunnitellusti

Rakennuksen omistajan, haltijan ja toiminnanharjoittajan tulee olla mukana suunnittelemassa ja toimeenpanemassa talotekniikkaan edellytetyt muutokset evakuointikeskuksen perustamistilanteessa.

MASSAEVAKUOINTIIN LIITTYVÄ EVAKUOITAVIEN JA PELASTETTUJEN KÄSITTELYPROSESSI

Kuva muokattu Suuronnettomuusoppaan sivun 496 kuvasta)